

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 343.1

Михайло Гузела

Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”,
доцент кафедри кримінального права і процесу
кандидат юридичних наук, доцент

СТАНОВЛЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ ЯК ВИДУ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА У ТЕОРІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2020.26.223>

© Гузела М., 2020

Розглянуто питання становлення та сутності запобіжних заходів у системі заходів процесуального примусу в кримінальному провадженні, яке існувало в українських землях протягом багаторічного історичного розвитку Української державності. Зокрема, наведено результати аналізу в історичному аспекті сутності запобіжних заходів в кримінальному провадженні на теренах сучасної України в періоди: Київської Русі, Великого князівства Литовського, польсько-литовської держави Речі Посполитої, козаччини, Австро-Угорської та Російської імперій, радянського періоду, а також досліджено сутність запобіжних заходів як заходів процесуального примусу і заходів забезпечення кримінального провадження в кримінальному процесуальному законодавстві сучасної України.

Ключові слова: запобіжні заходи, заходи процесуального примусу, становлення запобіжних заходів в кримінальному процесі.

Постановка проблеми. Враховуючи той факт, що ми сьогодні переживаємо епоху становлення кримінального процесуального законодавства України, серед основних проблем кримінальної процесуальної науки одне з чільних місць займає проблема застосування процесуального примусу в кримінальному провадженні. При цьому важливою є проблема застосування в кримінальному процесі такого виду заходів процесуального примусу і заходів забезпечення кримінального провадження, як запобіжні заходи. Історія становлення інституту запобіжних заходів у кримінальному процесі багато століть. Цей інститут розвивався разом з суспільством, становлення проходило разом з державами, котрі змінювали одна одну, а от нормативне закріплення зазначеного інституту існувало не завжди. Тому, доцільною виглядає спроба дослідження в історичному аспекті формування та становлення запобіжних заходів як заходів примусу в кримінальному провадженні на території сучасної України.

Аналіз дослідження проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблем процесуального примусу в процесі здійснення кримінального провадження, зокрема, запобіжних заходів, внесли ціла низка вітчизняних та зарубіжних науковців в сфері кримінального процесу, зокрема Ю. П. Аленін, Ю. М. Грошевой, О. М. Гумін, В. С. Зеленецький, З. З. Зінатуллін, А. В. Іщенко, П. С. Елькінд, Є. Г. Коваленко, Г. К. Кожевников, І. Г. Кириченко, О. П. Кучинська, В. Т. Маляренко, Л. М. Лобойко, О. Р. Михайленко, А. В. Молдаван, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, С. М. Смоков, І. Л. Петрухін, Д. П. Письменний, М. А. Погорецький, О. Г. Шило та багато ін.

Мета статті полягає у дослідженні сутності запобіжних заходів у системі заходів кримінального процесуального примусу в історичному аспекті їх розвитку та вивченні основних історичних факторів виникнення, зміни та розвитку інституту запобіжних заходів на території сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Одним із найцінніших прав людини, яке зазвичай суттєво обмежується в процесі кримінального провадження, є право на особисту свободу та недоторканність. Протягом всієї історії незалежної України серед теоретиків кримінального процесу та практичних працівників судових та правоохоронних органів проблема застосування запобіжних заходів у кримінальному процесі завжди викликала багато дискусій. Розробниками чинного Кримінального процесуального кодексу України внесено істотні зміни в систему запобіжних заходів, в яких проглядалось намагання закріпити в кримінальному процесуальному законодавстві України норми, які б відповідали європейським стандартам. Зокрема було змінено і закріплено т.зв. “європейські” підстави та порядок їх застосування запобіжних заходів у системі заходів забезпечення кримінального провадження. Але виникає дилема : чи є історично обумовлена потреба запровадження нових замість вже існуючих заходів забезпечення кримінального провадження і чи необхідно впроваджувати абсолютно нові, так би мовити, нестандартні заходи? Тому важливим стає дослідження історії формування та становлення запобіжних заходів як заходів примусу в кримінальному провадженні.

Як вже було зазначено, історія становлення інституту запобіжних заходів становить багато століть. Інститут запобіжних заходів розвивався разом з суспільством, становлення проходило разом із державою, а от нормативне закріплення норм зазначеного інституту існувало не завжди. Однак, важливим є той факт, що певний прообраз сучасної системи запобіжних заходів як заходів примусу сформувався ще за часів Київської Русі, а згодом система запобіжних заходів зазнавала змін та реформ залежно від законодавства тих держав, що існували на українських землях, аж до існуючого сьогодні кримінального процесуального законодавства України.

Основними етапами розвитку державності на українських землях П. Любінський вважає: общинний, княжий, імперсько-царський, сучасний [11, с. 10]. І на кожному з цих етапів запобіжні заходи набували нових форм та значень, також з'являлись все нові запобіжні заходи, які й формували інститут запобіжних заходів при вчиненні злочину. Тому ми вважаємо за необхідне дослідити, які з запобіжних заходів як заходів процесуального примусу в кримінальному провадженні притаманні для певної епохи розвитку державності на теренах сучасної України.

За результатами історичних досліджень, найдавнішими запобіжними заходами слід вважати особисте зобов'язання і особисту поруку. Так, ще в період общини кримінальні правопорушення (злочини) поділялись на такі, які були скоєні в общині і поза общиною. Хоча письмових пам'яток періоду общини збереглося не так багато, про общинний устрій все-таки збереглися деякі відомості. В історії відомо, що члени общини були тісно пов'язані між собою родинними зв'язками. І тому кримінальні правопорушення (злочини) здебільшого були порушенням приватного права, а відповідальність за вчинення – майновою [6, с. 89]. Отже, в процесі встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (злочин), члени общини абсолютно не боялись втечі цієї особи, оскільки вижити поза общиною тоді було неможливо. Керуючись цим, як запобіжні заходи,

пов'язані із встановленням обставин вчиненого, так і саме покарання за вчинене мали швидше характер суворого попередження і майже не відрізнялись між собою.

Щодо злочинів, які були вчинені поза общиною, то відповідальність за них була більш суворою, в силу того, що общинники несли відповідальність за діяння кожного члена общини. Саме в таких умовах і зародилася порука як прообраз заходу забезпечення кримінального провадження, основою якого була групова (колективна) відповідальність за діяння члена общини. Община поручалась не видати скоювача кримінального правопорушення (злочинця) і відшкодувати матеріальну шкоду, якої він завдав внаслідок свого діяння. Тому порука як запобіжний захід панувала доволі довго [6, с. 90].

Період княжої доби за часів Київської Русі характеризується насамперед відходом на другий план групової (колективної) відповідальності і вихід на перший план особистої відповідальності (особливо, коли були порушені інтереси держави і самого князя. Це було зумовлено, насамперед, тим, що завжди важливим було зберегти мир всередині самої держави Русі, щоб особисте кримінальне правопорушення (злочин) не стало приводом для конфліктів всередині громади. Так, заходами попередження і припинення злочинів на Русі були: порука, звернення до духовенства, порука на хресному цілуванні, обмеження або позбавлення волі (саджання в льох, темницю, рів і т.д.). Покарання ж переважно мали майновий характер.

Запобіганням вчиненню кримінальних правопорушень (злочинів) та встановленням злочинних діянь в Київській Русі займалась сама громада, а князі, по суті, були гарантією невідворотності покарання особи, винної у вчиненні кримінального правопорушення (злочину). Таке новаторство бере свій початок у часи Ярослава Мудрого і закріплюється в “Руській Правді” і надалі веде до того, що з’являються перші писані судові Збірники. Князь також виступав “арбітром” між общинами та родами у всіх видах суперечок. На початках цього періоду порука як запобіжний захід використовувалась рідко і мала, радше, виключне застосування. Але водночас з’являються певні особливі органи, які від імені князя мали право встановлювати злочинність діяння: пристави, недільники, придверники. Без сумніву, вони є прообразом сучасних органів досудового розслідування [10, с. 16].

Слід зазначити, що у Руській Правді – першому на теренах українських земель зводі законодавчих норм – наведено норму, що приватну особу могли арештовувати лише для доставляння її до суду (до князя). Тому можна з великою вірогідністю констатувати виникнення нового інституту, який включає запобіжні заходи під час досудового слідства, зокрема, арешт, оскільки час явки на суд (до князя) був надзвичайно і дуже суворо визначений. А от взяття під варту як запобіжний захід застосовували лише в дуже особливих і небезпечних випадках, коли особу обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення (злочину) закривали в “тюрмі”, що було швидше виявом тиранії князя, ніж законним запобіжним заходом [6, с. 89].

Поряд з порукою існував ще один специфічний вид припинення кримінальних правопорушень (злочинів): здійснення вбивства або нанесення тілесних ушкоджень за вчинене кримінальне правопорушення (злочин). При цьому, за такі види припинення кримінальних правопорушень (злочинів) (за т.зв. сатисфакцію) жодних покарань не передбачалось.

Подальший розвиток інституту запобіжних заходів тісно пов’язаний з геополітичною ситуацією на території України, тобто з політикою загарбання сусідніми державами території українських земель. Зокрема населення частини українських земель, яка перебувала в складі Князівства Литовського та Речі Посполитої, поділилось на міщан, феодалів та селян, а тому кримінальну процедуру і правосуддя здійснювали відповідно до законодавства тієї чи іншої держави.

Козацтву як незалежній частині українського суспільства також були притаманні свої специфічні запобіжні заходи та покарання, а також і суд. Загалом запобіжні заходи в період

козацької держави були доволі жорстокими, але водночас справедливими, а тому майже ніколи не оскаржувались [11, с. 10].

На тій частині українських земель, які опинились в складі Московії (згодом Російської імперії) починають застосовувати жорстокіших заходів державно-примусового характеру, а порука відходить на другий план. Зокрема, царський період характеризується утворенням сильної абсолютистської влади монарха, яка поглинула общину. Тоді й виникають нові і реформуються вже існуючі запобіжні заходи: віддача за пристава; поруки; поміщення в тюрму; домашній арешт тощо [11, с. 11].

Але в період Російської імперії кількість репресій проти українських селян на українських землях збільшувались надзвичайно швидко, а тому поручителів на всіх не вистачало, і держава все частіше почала застосовувати тримання під вартою (позбавлення волі), що, як тоді говорили, є запобіжним заходом для селянина чи кріпака. Отже, за часів Російської імперії інститут поруки як запобіжний захід все більше втрачав свої позиції, оскільки суспільний лад у період царизму вже не передбачав тісних родинних зв'язків, а втечі від слідства ставали дедалі частішими. Слід зазначити, що в тюрмах в'язні, до яких застосовувалось тримання під вартою (позбавлення волі), харчувались і утримувались за рахунок родичів або ж ходили в кайданах по місту, просячи милостиню.

Особливістю царського періоду є те, що зазначені жорсткі запобіжні заходи закріпили в систематизованих і кодифікованих актах (судебники, укази, накази). Однак, у переважній більшості норми, які закріплювали процедуру застосування запобіжних заходів, не виконувались або ж воєводи тлумачили їх на свій розсуд. Порука як запобіжний захід в цей період набула різноманітних форм: чиста порука, міцна порука, порука у зв'язку з наглядом громади тощо. Іншими запобіжними заходами були обмеження пересування та домашній арешт, які радше вважались запобіжними заходами для “привілейованих” осіб [10, с. 7].

Статут кримінального судочинства, який був прийнятий 1864 року в процесі проведення в Російській імперії судової реформи, передбачив як запобіжний захід зобов'язання обвинуваченого підпискою про явку до слідства та водночас невідлучення від місця проживання. Відбирання такого права (виду) на проживання являло собою вилучення у підозрюваного документів (паспорта), а натомість йому видавалась “справка” (“вовчий паспорт”), яка засвідчувала особу та засвідчувала про перебування цієї особи під слідством. Це вважалось достатньо суворим запобіжним заходом, оскільки т.зв. “вовчий паспорт” перешкоджав виїзду селянина на роботу, обмежував його права у пересуванні, тому зазначений запобіжний захід був радше покаранням під страхом голоду для особи, до якої він застосовувався. Не випадково І. Фойницький зазначав, що такий запобіжний захід слід застосовувати з особливою обережністю, оскільки він нічим не відрізняється від відбуття покарання без судового вироку [13, с. 165].

На відміну від Статуту кримінального судочинства 1864 року, Кримінально- процесуальний кодекс Австро-Угорщини 1873 року, який діяв на теренах Галичини, Буковини та Закарпаття, якщо так можна говорити, був більш “демократичним” щодо застосування запобіжних заходів як заходів примусу в кримінальному провадженні. Так, КПК Австро-Угорщини 1873 року чітко регламентував процедуру застосування запобіжного заходу до обвинуваченого, що мало надзвичайно важливе значення для його подальшого правового статусу в кримінальному провадженні. Найчастіше осіб, яких залучали до сфери кримінального провадження як підозрюваних, обвинувачених, підсудних, – заарештовували. Кодекс розрізняв такі види запобіжних заходів, як тимчасове затримання й арешт. Перше затримання здійснювалось поліцією виключно на стадії дізнання. Підозра у вчиненні злочину була єдиною підставою для такого затримання. Однак, Кримінально-процесуальний кодекс Австро-Угорщини 1873 р. у виняткових випадках допускав тимчасове затримання і без цієї підстави (вчинення бунту, порушення громадського порядку за участі значної кількості осіб тощо). Строк тимчасове затримання поліцією не міг перевищувати терміну 24 годин, впродовж яких повідомлявся суд, котрий при наявності підстав і необхідності для подальшого затримання особи виносив відповідну постанову. У випадку відмови суду у винесенні такої постанови затриманого

негайно звільняли з-під варті. Процесуальні строки арешту в процесі проведення досудового слідства та дізнання становили до двох місяців з можливістю продовження до трьох місяців (за поданням прокурора виносилась ухвала апеляційного суду). В ордері, на підставі якого затримувалась особа, обов'язково зазначали мотивовану підставу [14, с. 217–219]. Отже, аналіз норм інституту запобіжних заходів Кримінально-процесуального кодексу Австро-Угорщини 1873 р. дає право стверджувати, що застосування запобіжних заходів було чітко регламентованим і доволі демократичним, незважаючи на те, що австрійське кримінально-процесуальне законодавство, яке діяло на західноукраїнських територіях, було застарілим, недосконалим і, найголовніше, – сприяло утвердженню загарбницької політики Австрії, а згодом Австро-Угорщини щодо західноукраїнських земель.

Що ж до періоду існування Української Народної Республіки у 1917–1918 рр., то суд та правоохоронні органи в той час у своїй діяльності керувалися кримінальним та кримінально-процесуальним законодавством Російської імперії (з врахуванням змін, внесених Тимчасовим урядом). Так, основним законодавчим актом, котрий врегульовував здійснення досудового розслідування і кримінального судочинства в період Центральної Ради, залишався Статут кримінального судочинства 1864 року [12, с. 212]. Однак, період Гетьманату за часів гетьмана П. Скоропадського відзначився спробою розроблення власних нормативних актів у кримінальному процесі, котрі діяли в військових судах. Зокрема, Вищі та штабні військові суди застосовували арешти як запобіжні заходи на власний розсуд, однак повинні були повідомляти про арешт старшого військового прокурора, без дозволу якого заарештованих не могли звільняти [12, с. 212].

Події більшовицького перевороту 1917 року також внесли свої корективи у кримінальне процесуальне законодавство на території українських земель. Такі корективи зокрема не оминули й інституту запобіжних заходів. Виникають нові т.зв. “пролетарські” радянські правові норми, які закріплюються в кримінальному процесуальному законодавстві починаючи з 1918 року. Зокрема, глава 12 нового Кримінального кримінального процесуального кодексу молоді радянської держави, присвячена зокрема запобіжним заходам, закріплювала положення, що кожен підозрюваний у вчиненні злочину обов'язково зобов'язаний давати підписку про невиїзд [9, с. 56]. Загалом, система запобіжних заходів в цей період включала такі їх види: підписка про невиїзд; застава; майнова порука; особисте поручительство; взяття під варту; домашній арешт [4;5].

Загалом можна констатувати, що єдиним новим заходом на території України в радянські часи стала підписка про невиїзд. Всі ж інші запобіжні заходи не є новими, і більшою чи меншою мірою беруть свій початок ще з часів Київської Русі.

У 1927 році було прийнято новий КПК УСРР, де список запобіжних заходів було доповнено таким новим запобіжним заходом, як порука професійних колективів, а також громадських організацій. Нового характеру і сутності набуває і такий вид запобіжного заходу, як підписка про невиїзд, відповідно до якої за КПК УСРР місце проживання може обрати сам підозрюваний [15, с. 112].

Слід зазначити, що вищезазначена система запобіжних заходів залишалась незмінною аж до 1958 року, коли, з прийняттям у грудні 1958 року Основ кримінального судочинства Союзу РСР та союзних республік, союзним республікам, крім основних за КПК союзних республік запобіжних заходів, було надано право застосовувати й інші запобіжні заходи, котрі могли бути затверджені на республіканському рівні [15, с. 112; 12, с. 214].

Кримінально-процесуальний кодекс УРСР 1960 року передбачав такі запобіжні заходи: підписка про невиїзд; особиста порука; порука трудового колективу або громадської організації; взяття під варту; нагляд командування військової частини; затримання підозрюваного як тимчасовий запобіжний захід (також в КПК УРСР існувала застава) [7, с.159; 8, с.122]. У 1971 році в КПК УРСР з'явилась нова Глава 36, у якій було закріплено норми щодо провадження у справах неповнолітніх, в т. ч. й щодо застосування запобіжних заходів. Щодо неповнолітніх не було передбачено стандартного врегулювання питання щодо застосування процесуальних норм, які б регламентували застосування запобіжних заходів, а самі запобіжні заходи застосовував не

прокурор, а спеціальний орган (комісія у справах неповнолітніх) [3]. Однак, тоталітарний режим влади в тодішній державі, тотальне нехтування правами людини з боку державних органів, безоглядна віра законодавця в чудодійність жорсткого кримінально-репресивного механізму спричинили по суті кризовий стан тогочасної кримінальної юстиції, сама кримінальна політика цього періоду залишалася “стабільно жорсткою, репресивною”, а обрання такого запобіжного заходу, як взяття під варту було настільки поширене, що стало пересічним, а не винятковим запобіжним заходом [12, с.215]

Після здобуття Україною незалежності ще понад 20 років продовжував діяти старий Кримінально-процесуальний кодекс УРСР (від 1991 року – України) 1960 року. В цей період до КПК України було внесено ряд істотних змін, в т.ч. стосовно інституту запобіжних заходів у кримінальному провадженні. Важливим відправним моментом, що стосувався глобального реформування процедури застосування запобіжних заходів до підозрюваних та обвинувачених у кримінальному провадженні, стало проведення т.зв. “малої” судової реформи 2001 року. За цією реформою, необхідність проведення якої була викликана закінченням 5-річного терміну дії перехідних положень Конституції України 1996 року [1], вперше право застосовувати винятковий запобіжний захід – взяття під варту – було забране законодавцем від прокурора, який здійснював нагляд за проведенням досудового розслідування, а тому, санкціонуючи запобіжний захід у вигляді взяття під варту, залишався зацікавленим суб’єктом процесу, і передане суду як повністю незацікавленому суб’єкту кримінального провадження [3].

Новий КПК України, ухвалений 2012 року, втілює в собі нову європейську систему запобіжних заходів, яка базується на Декларації ООН з прав людини та Європейській конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. У КПК України 2012 року знайшли набагато ширший розвиток законодавчі положення щодо застосування в кримінальному провадженні запобіжних заходів, котрі тільки певною мірою були закріплені в старому кримінально-процесуальному законодавстві України внаслідок проведення “малої” судової реформи 2001 року. Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України вже не закріплює таких запобіжних заходів як: підписка про невиїзд, порука трудового колективу або громадської організації, нагляду командування військової частини. Ці заходи давно в минулому, оскільки втратили свою дієвість та актуальність. Натомість запроваджено сучасніші запобіжні заходи: домашній арешт та особисте зобов’язання. Отже, сьогодні чинний Кримінальний процесуальний кодекс України містить такі запобіжні заходи: особисте зобов’язання; особиста порука; домашній арешт; застава; тримання під вартою [2]. Закріплений також у чинному КПК України тимчасовий запобіжний захід – затримання особи, який не може перевищувати 72 години [2]. Для неповнолітніх підозрюваних (обвинувачених) додатково застосовується запобіжний захід у вигляді передавання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників або під нагляд адміністрації спеціалізованої установи (дитячі будинки, сиротинці). Всі запобіжні заходи відповідно до чинного КПК України увійшли до системи заходів забезпечення кримінального провадження. Рішення про обрання всіх заходів забезпечення кримінального провадження, в т.ч. всіх без винятку запобіжних заходів під час кримінального провадження ухвалює виключно слідчий суддя (суд).

Таким чином, слід констатувати, що багаторічний розвиток інституту запобіжних заходів, котрі формувалися на протязі всієї тисячолітньої історії розбудови української державності в системі кримінального процесуального законодавства, яке діяло на території сучасної України, істотно вплинуло на формування нового законодавства України про кримінальне судочинство, зокрема, на закріплення в чинному КПК України, прогресивних видів запобіжних заходів, котрі здебільшого відповідають європейським стандартам кримінального провадження і ґрунтуються на положеннях Декларації ООН з прав людини та Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%802>. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-173>. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>. 4. Кримінально-процесуальний кодекс УСРР: Сборник узаконений УСРР. 1922, № 41. -712 с. 5. Уголовно-процессуальный кодекс УСРР. Официальное издание в редакции 1927 года. Харьков: Юридическое издательство наркомюста УССР, 1927. 126 с. 6. Білецька К. К. – Виникнення та становлення запобіжних заходів на території сучасної України – Юридичний науковий електронний журнал – травень 2014 року. – 95 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/5_2014/36 7. Гуткин И. М. Меры пресечения в советском уголовном процессе. – М., 1963. – 189 с. 8. Давыдов В. А. Заключение под стражу как мера пресечения: Дис. канд. юрид. наук. – М., 1978. – 206 с. 9. Денежкин Б.А. О процессуальном положении обвиняемого и укреплении гарантий защиты его прав / Б.А. Денежкин, А.Р. Михайленко // Вопросы уголовного права и процесса. – Саратов: Изд-во Сарат. ун-та, 1977. – Вып. 1. – С. 51–56. 10. Маляренко В. Т. Становлення і розвиток кримінально-процесуального права на різних етапах історії України // Право України. – 2004. – № 8. – с. 3. 11. Товстоліс М. Розуміння застави в звичаєвому праві України. – К., 1928. – 12 с. 12. Тимошенко Ю. П. Історія розвитку інституту запобіжних заходів у кримінальному процесі України // Вісник пенітенціарної асоціації України. – 2017, № 1. – С.211-217. 13. Хахуцяк О. Історичний аспект застосування запобіжних заходів. – Науковий вісник НАВС – 2011 – № 6. – 168 с. 14. Худоба Н. В. Австрійський кримінально-процесуальний кодекс 1873 року та його застосування на території Галичини / Н. В. Худоба // Форум права. – 2009. – № 2. – С. 417–422 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2009-2/09xnvtng.pdf> 15. Шаргей М. Е. – Уголовно-процессуальный кодекс УССР 1927 года. Полный текст и комментарии. – Х. – 1928 г. – 327 с.

REFERENCES

1. *Konstytutsiia Ukrainy* [The Constitution of Ukraine] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%802>. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Procedure Code of Ukraine] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-173>. *Kryminalno-protsesualnyi kodeks Ukrainy* [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 28.12.1960 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-054>. *Kryminalno-protsesualnyi kodeks USRR* [Criminal Procedure Code of the USSR]: Sbornyk uzakonenyi USRR. 1922, № 41. -712 p. 5. *Uholovno-protsessualnyi kodeks USRR* [Code of Criminal Procedure of the USSR]. Ofytsyalnoe yzdanye v redaktsyy 1927 hoda. Kharkov: Yurydycheskoe yzdatelstvo narkomiusta USSR, 1927. 126 p. 6. Biletska K. K. *Vynyknennia ta stanovlennia zapobizhnykh zakhodiv na terytorii suchasnoi Ukrainy* [Occurrence and formation of precautionary measures on the territory of modern Ukraine] – Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal – traven 2014 roku. – 95p. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.lsej.org.ua/5_2014/36 7. Hutkyn Y. M. *Mery presecheniya v sovetskom uholovnom protsesse* [Preventive measures in the Soviet criminal process]. – M., 1963. – 189 p. 8. Davydov V. A. *Zakliuchenye pod strazhu kak mera presecheniya* [Detention as a measure of restraint]: Dys. kand. yuryd. nauk. – M., 1978. – 206 p. 9. Denezhkyn B. A. *O protsessualnom polozhenyy obvyniaemoho y ukreplenyy haranty zashchyty eho prav* [On the procedural position of the accused and strengthening the guarantees of protection of his rights] / B. A. Denezhkyn, A. R. Mykhailenko // Voprosy uholovnoho prava y protsessa. – Saratov: Yzd-vo Sarat. un-ta, 1977. – Vyp. 1. – P. 51–56. 10. Maliarenko V. T. *Stanovlennia i rozvytok kryminalno-protsesualnoho prava na riznykh etapakh istorii Ukrainy* [Formation and development of criminal procedure law at different stages of the history of Ukraine] // Pravo Ukrainy. – 2004. – № 8. – p. 3. 11. Tovstolis M. *Rozuminnia zastavy v zvychaievomu pravi Ukrainy* [Understanding the pledge in the common law of Ukraine]. – K., 1928. – 12 p. 12. Tymoshenko Yu. P. *Istoriia rozvytku instytutu zapobizhnykh zakhodiv u kryminalnomu protsesi Ukrainy* [History of development of the institute of precautionary measures in the criminal process of Ukraine] // Visnyk penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy. -2017, № 1. – P.211-217. 13. Khakhutsiak O. *Istorychnyi aspekt zastosuvannia zapobizhnykh zakhodiv* [Historical aspect of application of precautionary measures]. – Naukovyi visnyk NAVS – 2011 – № 6. – 168 p. 14. Khudoba N. V. *Avstriiskyi kryminalno-protsesualnyi kodeks 1873 roku ta yoho zastosuvannia na terytorii Halychyny* [Khudoba NV Austrian Criminal

Procedure Code of 1873 and its application in Galicia] / N. V. Khudoba // Forum prava. – 2009. – № 2. – P. 417–422 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2009-2/09xnvntg.pdf>15. Sharhei M. E. – *Uholovno-protsessualnyi kodeks USSR 1927 hoda. Polnyi tekst y kommentaryy* [Criminal Procedure Code of the USSR of 1927]. – Kh. – 1928 h. – 327 p.

Дата надходження: 11.03.2020 р.

Mykhailo Huzela

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Department of Criminal Law and Procedure
Ph. D., Assoc. Prof.

**FORMATION AND NATURE OF PREVENTIVE MEASURES AS MEASURES PROCEDURAL
COERCION IN CRIMINAL PROCEDURAL LEGISLATION AND IN THE THEORY OF CRIMINAL
PROCESS OF UKRAINE**

The article is devoted to the issues of formation and nature of preventive measures in the system of measures of procedural coercion in criminal proceedings, which existed in the Ukrainian lands during the long-term historical development of the Ukrainian statehood. In particular, the theoretical analysis in the historical aspect of the essence of preventive measures in criminal proceedings in the territory of modern Ukraine in the periods of: Kievan Rus, Grand Duchy of Lithuania and Polish-Lithuanian states of the Commonwealth, Cozzacks, Austro-Hungarian and Russian empires, of the Soviet period, and also investigates the essence of preventive measures as measures of procedural coercion and measures to ensure criminal proceedings in the criminal procedural legislation of modern Ukraine.

Key words: precautionary measures, measures of procedural coercion, formation of precautionary measures in criminal proceedings.